

EL PAIS

QUADERN.

UN PAÍS DE PARAULES

Una passió amorosa en la València del quatre-cents

Ferran Garcia-Oliver torna a la ficció i ens transporta amb 'La melodia del desig' al món que millor coneix

FRANCESC CALAFAT | 21 MAY 2014 - 19:43 CET

Archivado en: Literatura catalana Comunidad Valenciana Literatura España Cultura

Ferran Garcia-Oliver és un medievalista amb vocació literària forta. Ho demostren els diversos dietaris que ha escrit, com ara el darrer, *El vaixell de Genseric*, un títol de pes, i la novel·la *La Veu d'Odiló*. Ara torna a la ficció i ens transporta amb *La melodia del desig* al món que millor coneix, la València del quatre-cents, que ha merescut el premi Alfons el Magnànim València de Narrativa.

Què pretén l'autor? No és fàcil tancar una novel·la en una idea única, i no hi ha cap motiu per a fer-ho. Perquè la literatura no limita camps, vol obrir-hi finestres. *La melodia del desig* aspira a l'explosió de vida en la ficció, a omplir de mons el seu món. Vol aconseguir una història de personatges "normals", amb somnis i desitjos, que han de bregar amb la sort, contra les reixes rígides de les normes del moment. I ho aconsegueix en bona part, sobretot gràcies als protagonistes, joves i tocats per l'arravatament del furor amorós. Són personatges intel·ligents i atrevits, però, per bé que són coneixedors dels límits, tenen somnis i anhels, i es neguen a ser anorreats pels prejudicis i per les estretors morals i miren de fer forat en els murs de les contencions per a ser allò que volen i viure tal com desitgen fer-ho. Tota la novel·la balla sobre un joc de contrapesos: entre la mentalitat apocalíptica de la religió, les convencions socials i el món interior dels personatges. Així, els diversos protagonistes són conscients del temps i del lloc en què viuen, però també troben esclatxes per on fer sortir la dimensió més humana.

Per tal d'aconseguir l'equilibri buscat, l'autor teixeix una malla amb molts fils i de colors variats i tramats en múltiples direccions. El resultat és una València diversa i dispersa, malgrat tots els intents d'amarrar-la, caòtica, vital i canviant, lluminosa i fosca alhora, on entren en conflicte els interessos de l'aristocràcia i els nous que afavoreixen l'urbs i el comerç, entre els ordes religiosos i els agents productius, i on conviuen la gatzara vital del carrer i la vigilància de l'ortodòxia. Les friccions també es coven en l'interior dels monestirs pel simple fet que les monges ho eren per designi familiar. Per tant, l'adaptació a la rigidesa monacal no sempre era viable. La madeixa de la novel·la creix amb l'encreuament de les històries i de les vides dels protagonistes principals. Magdalena de Bordills, la menuda d'una família noble, és tancada en el monestir de la Saïdia, pertanyent a l'orde de les monges cistercenques. No li ha estat fàcil renunciar a tot; amb els anys ha sabut acoblar la dignitat personal, la intel·ligència i la curiositat amb els preceptes religiosos. Davant seu hi ha Genís Tristany, un jove vital i intuïtiu, fill d'un mestre orguener convers, que ha pogut fugir de les ràtzies fanàtiques contra els jueus. La construcció d'un orgue en l'església del monestir, ideat amb l'objectiu d'atraure més feligresos i augmentar-ne el prestigi, és la guspira que encén la passió entre els joves. És el punt —amb els passos previs— en què la història fa un viratge important: creix la temperatura de la història, gràcies a la preparació de la trobada i la recreació dels moments clau, amb especial atenció als sobresalts interns dels enamorats i a la gestió del desig.

La força de la trama resideix fonamentalment en els joves, però l'autor dóna veu a altres personatges, sense arribar a ser una novel·la plenament coral: hi trobem la persecució dels jueus, la vida abans de la Contrareforma de les monges enclaustrades a desgana, amb tota

Garcia-Oliver fa esforços perquè la documentació no

mena de relaxacions i conflictes; les distintes maneres de sobreviure en una època on l'existència era extremament fràgil; la persecució d'alguns estaments del suport econòmic i polític a fi de mantenir els privilegis; i la presència de molts altres aspectes que pinten la mentalitat d'una societat medieval. Corren per la història capellans de rang divers, cavallers i dames, la reina i Ausiàs March, conversos i gent d'origen ben diferent, putes, joglars i rodavons... Entre els personatges secundaris destaquen el pare, l'abadessa del monestir, la tia de Magdalena, l'amic de Genís, el Mut, l'home per a tot servei de les monges. Hi traspuen força els periples de la monja enamorada, que fracassa en la fugida, i de l'esclava tàrtara del monestir. L'autor dibuixa així una ciutat sorollosa, refinada, brutal, amb una enorme mobilitat. Tot plegat, una València viva, allunyada dels tòpics més rancis.

emmascare l'acció,
la trama

Ferran Garcia-Oliver fa esforços perquè la documentació no emmascare l'acció, la trama. Se'n surt generalment. El text transmet el goig de l'autor en la recreació d'olors, colors, ambients, costums, transgressions, gestos i menudeses que respira la vida del moment. En aquesta direcció rau un dels punts forts del llibre: fa servir un idioma potent, fecund en expansions literàries. És una llengua porosa, sensorial, tàctil, sensual, de coloracions clàssiques, gens encarcerada, que trau un rèdit enorme a les imatges més potents de la literatura de l'època; una llengua que integra en un mateix alé finesa i exuberància i el pebre fort dels registres populars. Una novel·la, s'ha de dir, que ofereix un ventall generós d'al·licients literaris per als lectors que gaudisquen d'una prosa proteica i els abellisca gaudir del tumult vital d'un període clau en la història de València. Sempre perdre de vista que el gaudi és, sobretot, estètic. En aquest sentit, *La melodia del desig* és una aportació d'una gran vàlua.